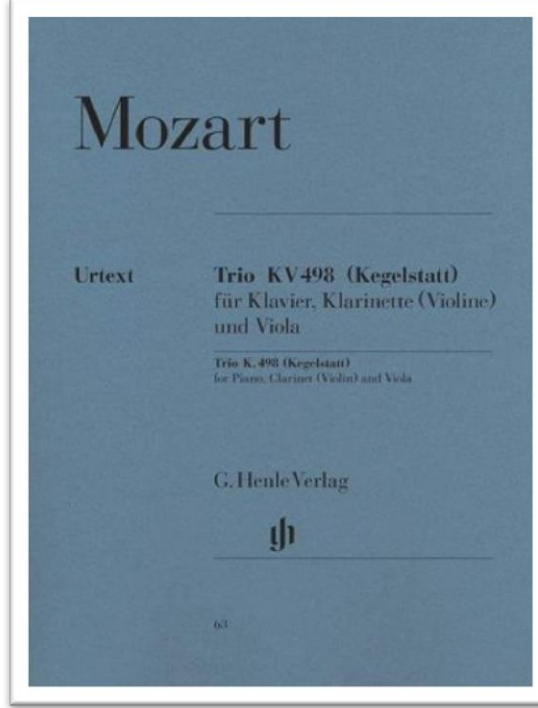

Klarinet, Piano ve Viyola için Üçlü, Mi bemol Majör (Kegelstatt, KV498)

* Andante * Menuetto-Trio * Rondeau. Allegretto

Mozart, hem adı, hem de kullandığı çalgılar bakımından ilginç olan bu Üçlü'sünü 5 Ağustos 1786'da Viyana'da tamamlamıştır. Hem kendi piyanolu üçlüleri arasında, hem de klarinet repertuarında zirvede yer alan eser, klarinetin senfonik müzikte yaygınlaşmasını da kolaylaştırmıştır. Tüm bölümlere yayılan şişsel gelişimi ve tınıyı birleştirmesiyle form yönünden de dikkat çeken eserde ilk ve son bölümler düşünce birliği içindedir.

Caroline von Pichler'den kaynaklanan bir söylentiye göre, bugünkü bowlinge benzeyen, üç sıra halinde dizili dokuz kukayı ipe bağlı bir topl devirmeyi amaçlayan Kegel oyununu oynarken yazdığı için Kegelstatt-Trio adını da taşıyan bu Üçlü'yü Mozart, arkadaşı Baron Gottfried von Jacquin'in kızkardeşi, piyano öğrencisi Franziska von Jacquin için bestelemiş ve yine aynı grup içinde bulunan klarinetist Anton Stadler'i de unutmamıştır. Üçlü'nün de klarinette Stadler, piyanoda Franziska ve viyolada Mozart olarak çalındığı söylenir... Aslı Paris Konservatuvarı Kitaplığı'nda bulunan eserin Artaria tarafından 1788 Eylül'ündeki yayınında, parasal nedenlerle klarinet ya da keman sözcükleri de eklenmiştir.

Kısa sürede evlere kadar yayılan ve sevilen eser üç bölümden oluşur. Mi bemol Majör tonda, 6/8'lik ölçüde ve ağırca (andante) tempoda başlayan 1.Bölüm, önce piyano ile duyurulan mordent süsleme motif tüm bölüme egemendir. Bu bölümün tek temalı (monotematik) gelişimi de ilginçtir. Motif viyoloda kavgacı havada, klarinette ise azimli tarzda sergilenir ve her belirişinde taze ve yeni bir havaya bürünür. Motif 15 kez klarinette, 7 kez viyolada olmak üzere toplam 41 kez belirir.

İkinci tema da motifin son beş notasından doğar ve ritmik değişimle duyurulur (bu temanın inici ve çıkıcı gamı da son bölümün ana temasını oluşturur).

2.Bölüm, Si bemol Majör tonda, 3/4'lük ölçüde, neşeli havasına karşın ciddi anlar da içeren bir Menuetto'dur. XVIII.yüzyıl saray danslarına hiç de benzemeyen menuetto oldukça kısa tutulmuştur. Yine 3/4'lük ölçüde, ancak Sol Minör tondaki trio bölümü ise oldukça uzun ve kapsamlıdır. Klarinetin girdiği, viyolanın armonik üçlülerle eşlik ettiği, sonra da piyanonun üstlendiği girişte iki müzikal düşünce karşıtlık oluşturur: Klarinetin kısa, duygulu legato cümlesi ve viyolanın sinirli, trioleli yanıtı. Bu iki fikir yeniden menüettoya dönünceye kadar çarpışır durur.

3.Bölüm, 4/4'lük ölçüde Mi bemol Majör tonda, çabukça (allegretto) tempoda bir rondodur (Rondeau). ABACADA formundaki rondonun ezgisel teması (A) ilk bölümden kaynaklanır ve klarinet büyük bir gururla bu temayı sunar. İkinci temayı da (B) klarinet üstlenir. Ortadaki minör kısım hem iç, hem dış dengeyi sağlar ve hüzünlü tema da (C) viyolaya aittir. Sonunda viyolanın hüznü giderilir, üçlü parlak ana temayla sona ererken piyanonun konçertant eşliğinde klarinette viyola dostça, kolkola girmiş gibi birlikte dir.

(Süre 21')

Mozart-Klarinetto KV 498 "Kegelstatt", Martin Fröst
http://www.youtube.com/watch?v=g_cfok4QxdU

Kazım ÇAPACI